

REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar-economic.

Organul oficial al „Solidarității”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „Solidaritatea” sunt:

„Agricola”, (Ecica), „Agricola”, (Hunedoara), „Agricola”, (Lugoj), „Albina”, „Ardeleana”, „Arieșana”, „Arina”, „Auraria”, „Aurora” (Baia-mare), „Averigeană”, „Bănișana”, „Banca Poporală” (Caransebeș), „Banca Poporală” (Dej), „Banca Poporală” (Arpașul-inferior), „Beregsana”, „Berzoiva”, „Bihoreana”, „Bistrișana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de împrumut ca însoțire”, (Bicaz), „Cassa de păstrare”, (Mercurea), „Cassa de păstrare” (reuniune), (Săliște), „Câmșiana”, „Cârțișoreană”, „Ciacovana”, „Chiorana”, „Chisețiană”, „Codreana”, „Comuna”, „Concordia”, (T.-Uzdin), „Cordiana”, „Coroana”, (Bistrișă), „Corvineana”, „Creditul”, „Crișana”, „Cugiereana”, „Doina”, „Drăganul”, „Dundreana”, „Economia”, (Cohalm), „Economul”, „Făgețana”, „Frățietatea”, „Furnica”, „Georgiana”, „Grănișorul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Hunedoara”, „Inst. de credit”, (Mehadia), „Isvorul”, (Sângeorgiu), „Isvorul”, (Sebeșul-inf.), „Iulia”, „Jiana”, „Lăpușana”, „Ligediana”, „Lipovana”, „Lucașfăru”, „Mărgineana”, „Mercur”, „Mielul”, „Minerva”, „Munteana”, (Cornăreva), „Murășiana”, „Murășianul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Noiana”, „Olteana”, „Oraviceana”, „Orientul”, „Piatra”, „Plugarul”, (Cacova), „Poporul”, „Porumbăceana”, „Progresul”, „Racoșana”, „Reun. de împr. și păstrare”, (Iva-mare), „Riureana”, „Săcana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, (Caransebeș), „Sebeșana”, (Sebeșul-sădesc), „Selăgeana”, „Sentinela”, „Sercășiana”, „Sylvania”, „Someșana”, „Speranța”, (Hosman), „Steaua”, „Târnăveana”, „Tibleşana”, „Timișana”, „Tovărășia agricolă”, (Sebeșul-sădesc), „Ulpișana”, „Unirea”, „Vatra”, „Victoria”, „Viitorul”, „Vlădeasa”, „Vulturul”, (Tășnad), „Vulturul”, (Sânărtin), „Zărândeana”, „Zlătneana”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—.

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 țleri.

„Raiffeisenianele... trebuiesc împedecate în formarea lor”.

„Un distins fruntaș... cunoscător al situației economice și financiare a poporului nostru”, — ocupându-se în Nr. 165 dela 13 August n. a. c. al „Gaz. Transilvaniei” cu chestiunea „Casselor de păstrare comunale”, sulevată tot în „Gazeta Tr.” (Nr. 137 a. c.), — ajunge la concluziunea că:

a) de bănci nouă nu avem lipsă,
b) băncile comunale nu sunt pentru noi, și
c) Raiffeisenianele după modul cum lucră ele astăzi, trebuie împedecate în formarea lor, întocmai ca băncuțele dese, cari răsar ca ciupercile prin satele noastre.”

Nu vom discuta de astădată chestiunea, dacă de bănci nouă mai avem sau absolut nu mai avem lipsă. Asupra acesteia s’a pronunțat destul de lămurit adunarea generală a „Solidarității” din 31 Maiu a. c., enunțând: „băncile însoțite nu vor mai iniția și nu vor mai sprijini acțiunile și nici fondările nouă, decât numai unde acestea sunt reclamate de necesități deplin justificate...”

Prin urmare băncile asociate vor sprijini și în viitor fondările deplin justificate, ca s. e. înființarea băncii din Uioara, Sânmiclașul mare etc.; de unde se vede că tot mai sunt anumite centre, unde e trebuință de bănci.

Cu concluziunea că „băncile comunale nu sunt pentru noi”, — suntem de acord.

Ce privește însă concluziunea referitoare la însoțirile de credit sistem Raiffeisen ne simțim îndatorați a o discuta mai pe larg, ca fiind o chestiune de importanță deosebită, cu care s’a

ocupat de repetiteori și revista noastră, recomandându-o populațiunii noastre din sate ca o instituție economică-financiară foarte folositoare.

Chestiunea însoțirilor de credit sistem Raiffeisen la alte popoare e veche. La noi, la Români, e de o dată recentă. Îndeosebi la noi Români din Ungaria chestiunea aceasta s’a făcut cunoscută mai amănunțit prin publicațiunea cu titlul „Însoțirile de credit împreunate cu însoțiri de consum, de vânzare, de viieri, de lăptării etc. și instrucțiunile trebuincioase. Îndreptare practică pentru înființarea și conducerea de astfel de însoțiri de F. W. Raiffeisen. Edițiunea a V-a. Traducere autorizată de Dr. A. Brote, director al băncii de asigurare m. „Transilvania”. Sibiu, 1905. Editura „Reuniunii române de agricultură a comitatului Sibiu”.

Dela data aceasta Reuniunea de agricultură a comitatului Sibiu a început să înființeze astfel de însoțiri de credit. Cu toate stăruințele sale de 15 ani aceasta reuniune abia a isbutit să înființeze și inactiveze vr’o 16 însoțiri în comunele din comitatul Sibiului și alte vr’o câteva în alte comitate. Însoțiri de consum, de vânzare, de viieri, de lăptării etc. nici n’a încercat să înființeze, mărginindu-se la însoțirile de credit, pentru ca cu atât mai îngrabă să le înființeze aceste în toate comunele din comitat și apoi cu ajutorul și la adăpostul lor să înceapă cu înființarea celorlalte însoțiri economice, foarte necesare tuturor comunelor noastre.

Reuniunea de agricultură din comitatul Sibiului, pe cât știm, a stăruit și stăruie ca însoțirile de credit ce înființează să fie în spiritul genuin al însoțirilor propovăduite de Raiffeisen,

pentru ca ele să reverse spor și binecuvântare, iar nu blăstăm.

Căpeteniile numitei reuniuni așa procedează și spre acest scop tînd.

Anume tînd spre îmbunătățirea situației materiale a poporului nostru dela sate, punându-i la îndemână, prin însoțirile de credit, împrumuturi grabnice cu interese ușoare, fără multe alte cheltuieli (de întabulare, destabilare etc.), fără multă pierdere de vreme și fără multe greutăți cu replătirile. De altă parte tînde să desvoalte spiritul de asociare și ajutor împrumutat al locuitorilor din comună, să adune, pe calea însoțirilor de credit, sumele trebuincioase pentru cumpărarea de mașini și unelte agricole, de semințe, pomi, viță de vie etc. Dar în acelaș timp se stăruie și la noi, ca și în Germania și ca și în alte țări, pentru ridicarea nivelului moral al țărănimii, prin însoțiri. Și în toate direcțiile aceste se și lucrează și se obțin de fapt succese pe calea însoțirilor.

Ca și Reuniunea română de agricultură din Sibiu a început să procedeze și institutul de credit „Economul” din Cluj, mână în mână cu desp. Cluj al „Asociațiunii” înființând câteva însoțiri de credit sistem Raiffeisen. Și tot în acest spirit au stăruit și unele foi ale noastre, îndeosebi „*Tovărășia*”, în care dl V. C. Osvadă continuă de vre-o 3 ani a arăta folosul însoțirilor, între aceste și al însoțirilor de credit la sate.

După aceste stăruințe, ajungând și noi să avem un număr oarecare de însoțiri de credit sistem Raiffeisen, le vedem deodată condamnate ca netrebnice, apelându-se la obștea românească și îndeosebi la „Solidaritatea” ca să împedice formarea lor pe viitor.

Și cine face aceasta? „Un distins fruntaș al nostru, cunoscător al situațiunei economice și financiare a poporului nostru”.

Rău face fruntașul nostru că, în loc să vindece boala, dă în cap bolnavului.

*

E de mirare că ceea ce isbutește în toate țările și la toate popoarele, la noi să nu isbutească. Și mai ales e de mirare cum să nu isbutească însoțirile sistem Raiffeisen atât de răspândite pretutindeni. Frații noștri din Bucovina au astfel de însoțiri în toate satele lor și cu ajutorul acestor însoțiri și al Centralei însoțirilor se sbat acum să înființeze și însoțiri economice de producțiune și valorizare. Dar nici acolo nu se lucrează mai altfel de cum se lucrează la noi.

Sașii de asemenea au însoțiri Raiffeisen aproape în toate satele lor, înființate, alimentate și ocrotite de însaș Sparcassa din Sibiu. Nici însoțirile aceste nu lucrează mai ieftin decât ale noastre și nu pot da împrumuturi mai favora-

bile decât Sparcassa din Sibiu sau decât alte institute de credit puternice săsești.

Avantajul acestor însoțiri trebuie căutat aiurea. Trebuie căutat, fără îndoială, și în ieftinătatea împrumuturilor, dar mai ales, precum am mai spus, în împrejurarea că tovarășii să se ajute grabnic cu sume cât de mici pentru trebuințe reale și mai ales productive, cari în comună se pot mai ușor cunoaște și controlă, să se ajute fără multă pierdere de timp, fără întăbulări și destabilări, preste tot fără prea multe formalități și greutăți și mai departe prin împrejurarea că se dă ocazie tovarășilor de a procura din prisosuri mașini agricole și alte mijloace pentru ameliorarea plugăriei și a situației lor materiale, cum și de a se creă ajutoare pentru instituțiile obștești existente în comună, s. e. pentru biserică și școală, nu mai puțin creându se un punct de razim pentru înjghebarea de instituții economice cu totul nouă, cum sunt feluritele însoțiri de producțiune și valorizare. Dar cine ar putea să înșire toate avantajile, ce se așteaptă dela însoțirile de credit sistem Raiffeisen? Dela aceste însoțiri, de cari în Germania sunt actualmente 4387 în legătură cu *Centrala însoțirilor de credit săsești* + 742 alte însoțiri; iar în legătură și sub ocrotirea *Băncii centrale a însoțirilor agricole sistem Raiffeisen* în total 4272 însoțiri.

Și pe când aiurea se fac progrese uriașe pe acest teren, la noi se găsesec oameni cari condamnă, ca și fruntașul din „Gazetă”, începuturile noastre modeste și desmântă lumea dela sprijinirea ăstui fel de instituții. Să fim noi oare o nație păcătoasă și netrebnică, căreia să nu-i succedă nici societățile de consum, nici însoțirile de credit Raiffeisen, nici alte instituții economice, afară doară de bănci? Nu ne vine a crede.

Ce privește îndeosebi Raiffeisenele ținem că e timpul suprem să ne dumerim asupra rostului lor în vieța poporului nostru și să vedem au ele drept de existență, așa cum se pot înființa și susține la noi.

Ne întrebăm deci, înainte de toate, cum s'au înființat și cum se susțin puținele noastre Raiffeisene? Și că oare este și alt mod de a se înființa și susține, pentruca ele să afle aprobarea pe deplin a tuturor?

Iată cum s'au înființat puținele noastre însoțiri sistem Raiffeisen:

Comitetul Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiului, ținând samă de foloasele ce pot să aducă aceste însoțiri de credit, a propagat în comunele din comit. Sibiului ideile depuse în publicația amintită a lui Dr. A. Brote. În unele comune sămânța aruncată a prins rădăcini, a răsărit, s'a dezvoltat și a început să aducă și roade.

Cuotele fundamentale ale membrilor s'au fixat la suma de K 20.—, fiecare membru având să subscrie numai câte o singură cotă, dând astfel posibilitate tuturor locuitorilor din comună, bogați și săraci, să între în șirul membrilor însoțirii.

Numărul membrilor însoțirii, la început, este de regulă foarte restrâns, în cele mai multe cazuri 25—30 și numai după ce însoțirea începe a funcționa, numărul membrilor se ridică treptat, la mai multe zeci, iar când și când chiar și până la 200 și și mai mult. Așa că sumele adunate în felul acesta sunt minimale, s. e.:

1.	La însoțirea din Bungard	K 1578·57
2.	" " " Roșia-săsească	1300—
3.	" " " Aciliu	3200—
4.	" " " Apoldul-mic	4260—
5.	" " " Ilimbav	1280—
6.	" " " Loman	4680—
7.	" " " Nucet	1920—
8.	" " " Pianul-inferior	1890—
9.	" " " Pianul-superior	6460—
10.	" " " Rechița	1880—
11.	" " " Veștem	2220—

și așa mai departe.

Lucru de sine înțeles, că cu sume de 1—7 mii de coroane nu se pot ajuta locuitorii unei comune nici la cele mai arzătoare trebuințe ale lor.

Deci pentru că să aibă posibilitatea de a agonisi sumele trebuincioase, prin mijlocirea însoțirii, trebuie garanție, fiindcă garanția oferită prin cuotele subscrise de K 1—7 mii este o nimica toată. Astfel în statutele însoțirilor de credit, de care ne ocupăm, este prevăzută *garanția nelimitată* a membrilor, în chipul acesta deschizându-li-se însoțirilor credit oriunde ele se adresează.

Acest credit însă nu se capătă ieftin, pentru că, fie el sub forma de depuneri spre fructificare, fie ca reescont, necesitează interese uneori așa de mari (7%) cum sunt cele aduse ca exemplu de criticul din „Gazeta”. Și astfel, ca aceste însoțiri să câștige sumele neapărat necesare pentru existență, ca contribuție, chirie, luminat, încălzit, o mică remunerație măcar pentru cassar, etc., trebuie să ia și ele dela clientelă un percent mai ridicat. Nici într'un caz însă procentele pe cari le prezintă criticul dela „Gazeta Transilvaniei”.

Chestia nu e de a se pune așa cum face criticul din vorbă, care ne prezintă ca specimen următorul tablou:

	Părți fundamentale	Venit brut	Venit curat	% după capit. fund.	Active
Tovărășia Nr. 1.	472	2309	126	26·7	23,200
" Nr. 2.	1280	3851	471	36·8	24,265
" Nr. 3.	1890	5338	588	31·1	68,452
" Nr. 4.	1920	2831	946	49·2	50,745
„Albina“	2,400,000	270,532		11·2	
„Bihoreana“	846,000	80,697		9·5	
„Silvania“	600,000	71,851		11·9	
„Victoria“	1,200,000	185,567		15·4	

Fără îndoială, situația băncilor noastre, aici pomenite, este neasemănat mai favorabilă decum e aceea a tovarășiilor sau însoțirilor de credit cu cari se face comparația.

Singur just și real însă, în cazul de față, este alt mod de comparație. Nu trebuie pus față în față micul capital de cuote al tovarășiilor cu venitul curat ca fiind realizat după acest capital, pentru că de fapt venitul brut și venitul curat al însoțirilor este realizat, din sumele luate în *reescont* și din *depuneri*, iar aceste sume însoțirile le agonisesc prin *garanția nelimitată*, prevăzută în statute care, vorbind adevărul, e un lucru mare și care băncilor, ca societăți pe acții, le lipsește. Se știe că garanția societăților pe acții o formează capitalul societar și rezervele.

Făcând comparație între venitul realizat din suma totală a activelor atât la bănci, cât și la însoțiri, măsurăm, în cazul de față, cu o măsură dreaptă.

Vom avea deci următorul tablou:

	Active	% după active	De câteori e mai mare suma creditului decât capitalul societar	Capit. societar
Tovărășia Nr. 1.	23,200	8·5	de 46 ori	472
" Nr. 2.	24,265	11·7	" 12 "	1280
" Nr. 3.	68,452	8·3	" 26 "	1890
" Nr. 4.	50,745	8·4	" 17 "	1920
„Albina“	30,989,722·09	5·05	" 4·77 "	11,467,070
„Bihoreana“	3,707,113·40	7·06	" 12 "	1,020,509
„Silvania“	4,695,449·53	6·9	" 1·68 "	1,532,692
„Victoria“	11,263,546·03	5·7	" 2·23 "	2,676,406

De aici rezultă că:

1. Și prin acest mod de comparație băncile noastre fruntașe se prezintă în condiții mult mai favorabile pentru clientelă decât tovarășiile sistem Raiffeisen, producând activele aceloră procente mai mici și mai ușor de suportat decât procentele ce le dau activele tovarășiilor.

2. De altă parte nu rezultă de fapt horribilele procente de 26·7, 31·1, 36·8 și 49·2, ce nu încap deloc ca termen de comparație pentru tovarășiile noastre, cari trebuie să lucreze, între împrejurările noastre actuale, aproape absolut numai cu bani de împrumut și cu depozitele, — și unele și altele agonisite prin *garanția nelimitată* ce ele oferă.

3. Rezultă mai departe că sumele reale cari tovarășiile le încasează, drept interese și proviziune după împrumuturile ce ele dau clientelei, se ridică, în cazurile date, la 8·5, 11·7, 8·3 și 8·4 procente.

După aceste să ne întrebăm: merită puținele noastre tovarășii sistem Raiffeisen să fie suprimate și curentul pornit pentru înființarea lor să fie înăbușit?

Suntem de convingerea că nu; ci din contră ele trebuie sprijinite cu căldură și curentul încurajat; pentru că aceste le socotim a fi instituții de întărire a satelor și de independență a țărânilor noastre, pentru cari trebuie să aducem

și jertfe în împrejurările noastre grele și primejdioase de astăzi.

Anume ele trebuie sprijinite și ocrotite:

a) De cătră băncile noastre fruntașe. dintre cari unele s'au făcut deja mame bune ale tovărășilor, dându-le vieață și asigurându-le existența.

b) Mai avantajos însă ar fi, în tot cazul, dacă pentru tovărășiile de credit s'ar putea înființa o tovărășie centrală, cum este la noi, în Ungaria, Centrala regnicolară a însoțirilor de credit sau cum este Centrala însoțirilor românești din Bucovina, Cassa centrală a băncilor populare din România, ori apoi cum sunt Centralele din Germania și de pretutendeni.

E o necesitate să le facem noi aceste, ca un fel de organizații ale noastre, prin cari nu numai să se distribuie banul în sate, ci să se și reguleze circulația. Însoțirile aceste să fie ajutate nu numai cu bani, ci să li-se dea ocazie a aduna mijloace pentru sporirea producției și pentru o valorizare cât mai favorabilă a acestei producții. Peste toate însă trebuie să dăm educație poporului, și pe această cale putem contribui, fără îndoială, foarte mult la desăvârșirea acestei educații naționale.

Dacă nu vom face noi această treabă mare, ne vor face-o, de sigur, alții. Intreagă politica de stat, precum bine vedem, tinde a monopoliza totul. Așa e și pe terenul economic. Diferitele centrale înființate și sprijinite de stat nici n'au, în ultima analiză, altă tendință, încât privește naționalitățile, decât aceea de a le lega mâinile și picioarele, făcându-le imposibilă orice acțiune în spirit de conservare națională.

Lucru firesc că nici noi nu suntem încântați de multe defecte de cari sufer însoțirile noastre sistem Raiffeisen, precum nu suntem încântați nici de defectele băncilor noastre. Aprobăm însă soluțiunea pe care „Solidaritatea” a hotărât să o facă în interesul băncilor și, în acelaș timp, și în interesul poporului: de a nu mai iniția și nici a mai sprijini acțiunile și nici fondările nouă, decât numai unde aceste sunt reclamate de necesități deplin justificate; recomandând însă totodată băncilor asociate ca amăsurat referințelor să lucreze — acolo unde afacerile de credit sunt decentralizate — pentru centralizare prin fuzionări acomodate.

Dar, pe baza motivelor înșirate în acest articol, nu putem fi de acord cu „distinsul fruntaș”, care e de părerea că „Raiffeisenianele trebuiesc împiedecate în formarea lor...”

Sustinem, din contră, că trebuie să căutăm a înlătura defectele de cari sufer aceste însoțiri, să le punem în calea cea bună, să dăm zor înființării de astfel de însoțiri, pe cât se poate, în toate satele noastre, angajând în acest scop elementele noastre cele mai sănătoase din sate și

îndeosebi să stăruim a validitate pe deplin principiul *altruismului și al jertfelor*, care este baza existenței și prosperării nu numai a însoțirilor de credit, ci și a tot felul de însoțiri de producțiune și valorizare, prin cari se lucrează acum pretutendeni pentru alungarea sărăciei din mijlocul populațiunii satelor și introducerea unor stări mai priincioase, stări de mulțumire și fericire, în masele mulțimii năcăjite.

Trei ani de politică agrară.

(1906—1909).

(Continuare).

II. Vieritul, grădinaritul și alți rami agricoli.

Pe lângă vierit, și îngrijirea și valorizarea vinului ministerul de agricultură a început să dea în anii din urmă o atențiune deosebită *grădinaritului și pomăritului*.

Aceasta mai ales pe motivul că, în urma concurenței înverșunate cauzată de statele transoceanice, prețul cerealelor noastre nu crește în proporție dreaptă cu cheltuelile de cultură și astfel e necesitate absolută să se găsească o compensație în altă parte. Aceasta compensație se speră a se obține, afară de cultura animalelor, din cultura legumilor și pomilor.

Pentru ridicarea *grădinaritului* nostru la un nivel mai înalt și, prin el, pentru ridicarea țărâniei mai sărace la o stare multămitoare, s'a socotit drept mijloc ducător la scop sistemul de grădinarit pe care îl practică cu atâta succes Bulgarii.

Drept aceea ministerul de agricultură stăruie ca populațiunea țerii să se împrietinească cu modul de cultură bulgăresc. Este știut că acest sistem de cultură se razimă pe asocierea unui număr mai mare sau mai mic de cultivători cari, făcând uz mai ales de avantajile îngrășerii pământului și a udatului, execută cultura în comun.

În urma mai multor stăruințe ministerul a isbutit să înjghebeze trei astfel de *consorții* în regiuni curat maghiare: în Biharszentjános, Siófok și Szolnok, cari fac cultura legumilor după sistemul bulgăresc și căroră ministerul le-a acordat ajutoare considerabile.

În rândul prim se are în vedere ca aceste consorții de grădinari să aibă la îndemână apă pentru udat; mai departe se au în vedere alcătuirile de udat cu putere de apă, alegându-se apoi conducătorul, care e plătit din partea ministerului. Aceste consorții primesc gratuit semințele și toate cele trebuincioase pentru straturile calde, necesare la cultivarea răsadurilor; adesea și arânda locului e plătită din partea statului. Prin aceste favoruri, consorțiile sunt constrânse să se constituie numai din oameni sobri și harnici; în cazul când consorțiul n'ar corespunde, i-se detrag favorurile acordate. De sine se înțelege că aceasta procedură va avea influință bună nu numai asupra cultivei legumelor ci și în privința socială.

Pentru ca poporul să cunoască și îndrăgească grădinaritul și pe altă cale, cum și pentru ca să-și câștige îndrumări nemijlocit pe cale intuitivă asupra folosului practic, ministerul a luat în proiect înființarea de *grădini model pentru cultura legumilor*. În aceste grădini se vor folosi ca lucrători mici agricultori și muncitori agricoli, dându-li-se în modul acesta prilej ca, fără de nici o jertfă materială, să învețe și să popularizeze în satul lor modul cel mai corespunzător pentru cultura legumilor.

În 1906 s'a ținut un curs de grădinarit cu 17 profesori de economie aplicați în serviciul pedagogilor. Acești profesori vor avea să lucreze pe viitor și în direcția răspândirii grădinaritului, stăruind să se înființeze grădini de legumi în modul arătat mai sus.

Cu toate că ministerul de agricultură stăruie de mult pentru împrăștarea lipsei de *pomi* în țară, totuși pe acest teren este încă foarte mult de făcut, așa că și în ultimii trei ani această chestiune a format una din preocupățiunile de competență ale statului.

Ținând samă de natura solului și a climei, în anii 1906—1909 s'au distribuit peste un milion de *altoi* și peste 2½ milioane *pădureți*. Distribuția s'a făcut parte cu preț redus, parte cu totul gratuit reuniunilor și instituțiilor de interes obștesc pentru plantarea teritoriilor comunale și altor terene obștești, dând prin aceasta imbold neîntrerupt pentru răspândirea pomilor.

Pentru prăsirea pomilor s'au înființat în cei trei ani din urmă trei *pepinier*e, ridicându-se, cu aceste, numărul pepinierelor de stat la 27, pe un teritor de aproape 500 jugere catastrale. Numărul persoanelor cari cer pomi, crește din an în an; drept aceea se și aduc toate jertfele posibile ca să se poată satisface aceste trebuințe și să se cultive tot mai mult dragostea de a prăsi pomi.

În anii 1906—1908 sau plantat *pe lângă drumurile de țară* peste 60,000 altoi, ținându-se *cursuri* sistematice cu persoanele încredințate cu paza drumurilor.

Ministerul a sprijinit după putință comitatele, orașele și satele în scopul răspândirii pomăritului, parte cu altoi și pădureți, parte cu bani pentru înființarea de pepiniere.

În școlile de pomărit ale statului s'a ținut samă de principiul ca în diferitele regiuni să se cultive pomii cari isbutesc acolo mai bine și ale căror fructe se rentează mai bine.

Această împrejurare a fost cauza că deja în 1906 ministerul a înființat în *Tei* (comit. Hunedoara) o *pepinieră de experimentare în scopul pomăritului* pe un teritor de 198 jugere, din cari mai bine de jumătate sunt plantate. Aici se fac experimentări cu toate soiurile din patrie și cu cele mai de frunte soiuri din străinătate, stăruindu-se astfel ca pomăritul să fie stabilit pe temeiul cel mai solid și rațional.

În 1908 s'a înființat o *pepinieră în Baia-mare*, care are de scop să experimenteze mai ales în direcția *cum trebuie scutiți pomii de dușmanii lor*: de omide, insecte și alte pericole, stabilind astfel pe cale experimentală modurile cele mai potrivite de procedare, cari se vor face apoi cunoscute în cele mai largi cercuri.

Afară de sprijinirea culturii pomilor ministerul a început să incurajeze din 1907 și *cultura pepenilor*. Spre acest scop, înainte de toate, a aranjat *expoziții de pepeni*, și a cultivat la 8 economi de ale statului soiuri curate de pepeni, a căror *sămânță a distribuit-o* la 150 cultivatori pentru a înlocui sămânța lor degenerată cu sămânță a ceea ce e bună.

În cei trei ani din urmă s'a făcut *reforma învățământului inferior pe terenul grădinaritului*. Scopul principal al acestei reforme a fost calificarea practică, a învățăcelilor de grădinarit, care se va face numai prin grădinari deplin calificați în toate privințele, și nu ca până acum prin cele patru școli de stat (din Lőcse, Turda, Nagyboesko și Baja), cari singure pregăteau muncitori în direcția grădinaritului. Elevii trebuie să facă 3 ani de praxă la un grădinar calificat, după care trebuie să facă examen de capacitate în prezența unei comisii instituite de stat.

Învățământul mediu se face în 2 școli de grădinarit: în cea din Budapesta și în cea din Baja. În aceste școli se primesc numai tineri cari au făcut examen cu eminență și se văd a fi silitori și zdraveni.

Învățământul superior s'a ridicat și el, în consonanță cu cel inferior și mediu, la un nivel mai superior. În institutul de grădinarit din Budapesta nu se mai primesc tineri cu 4 clase ale unei școli medii ci numai absolvenți de șase clase ale școlilor medii. Afară de aceste se mai cere să aibă înainte de primire și un an de praxă. Cursul învățământului în această școală e de 3 ani.

Pe lângă grădinarit și pomărit trebuie remarcați îndeosebi și alți rami economici, cum sunt s. e. *cultura vermilor de mătăsă și stupăritul*, foarte potriviți pentru ameliorarea situației economice a claselor mai sărace. Ministerul de agricultură a dat o deosebită atențiune și cultivării acestor doi rami agricoli.

Ce privește *cultura vermilor de mătăsă*, acest ram de producțiune a avut să lupte contra a mai multor greutăți. Îndeosebi primăvara târzie a anului 1907 a avut drept urmare nimicirea unei părți mari a vermilor de mătăsă din cauza lipsei frunzei de dud (frăgar). În 1908 inspectoratul pentru cultura vermilor de mătăsă din Szekszárd a isbutit să ridice de nou cultura vermilor de mătăsă la nivelul de mai înainte, cultivând cei 13,000 producători 200,000 kilograme de gogoși. Aceasta este de a se mulțumi mai ales împrejurării, că inspectoratul regnicolar pentru cultura mătasei amortizând anticipația de K 2½ milioane făcută de către erar deja în anul 1890, a putut să ri-

dice prețul gogoșilor cu 21%, ceea ce a avut drept urmare încurajarea în mod însemnat a cultivatorilor.

Numărul *fabricilor de tors mătăsii* s'a sporit în ultimii trei ani cu 2, funcționând de prezent în total 9 astfel de fabrici.

Pe când cultura mătasei se poate face numai în regiunile unde prosperează duzii, pentru *stupărit* se găsește teren potrivit pretutindeni. Dreptaceea stupăritul s'a și bucurat de o îngrijire mai mare. Ceea ce promovează mai mult cultura albinelor, este răspândirea cunoștințelor necesare în scopul stupăritului rațional. Pentru atingerea acestui scop s'a sporit deoparte numărul *cursurilor de stupărit* de altă parte numărul *personalului de specialitate*. În 1907 și 1908 s'au ținut cursuri nu numai în Gödöllö, ci și în Kalocsa, Cluj și Murăș-Oșorheiu, în cari s'au calificat 219 agricultori, 56 pădurari, 106 preoți, 535 învățători, 60 femei și 40 ascultători ai academiei veterinare. Pentru răspândirea stupăritului în Săcuime s'a sistematizat un post de învățător ambulant cu sediul în Murăș-Oșorheiu.

Pentru răspândirea mai cu efect a stupăritului s'a sporit numărul *stupăriilor model*. Astfel de stupării s'au înființat: la institutul pedagogic al statului din Baja, la institutul pedagogic de fete al statului din Pojon și a treia în Gyergyoditró (Săcuime). Afară de aceste s'a înființat o stupărie model provăzută cu toate cele trebuincioase în M.-Oșorheiu și alta la pedagogiul de stat din Pápa.

Ameliorarea pășunilor pentru albine se face prin *distribuirea de plante melifere*, distribuinduse în ultimii trei ani astfel de semințe la 1608 cultivatori de albine. *Coșnițe de albine și alte rechizite pentru stupăritul rațional* s'au distribuit în valoare de K. 25,000 la 657 stupari. S'au luat în fine dispozițiile trebuincioase ca. la economia de stupărit a statului din Gödöllö, să se sporească pe viitor numărul *muncitorilor calificați* pe terenul stupăritului. (Se va continua).

Înlesnirea și ieftinirea administrației prin uniformizarea ei.

În comunicările noastre din Nrul 34 al acestei reviste*) afirmam, că prin uniformizarea administrației băncilor noastre, aceasta va deveni mai ușoară și mai ieftină. Venim acum să probăm, după puțină, aserțiunile noastre.

Am avut în decursul timpului prilej de a munci cu oameni veniți dela institute mai mari la institute mai mici. Nu se poate admite, că la institutele mai mici din provincie s'ar face administrație într'un mod mai complicat, decât la institutele mai mari din orașele centrale. Cu toate aceste celor veniți în provincie le trebuia timp de o lună-două, până când își făceau introducerea în operațiunile institutului mai mic. Evident, că numiții nu întâmpinau greutatea de natură pur științifică în ce privește administrația și contabilitatea. Ci trebuiau să cunoască iscodirile, cari se introduseră

*) A se vedea articolul: La „Chestionarul pentru revizorii experți“.

rând pe rând, după chibzuința particulară a iscoditorului. E posibil, ca acele iscodiri să nu fi fost cele mai bune, dar încă înfipte în organismul institutului, trebuia să se țină samă de ele.

Tot aceiaș greutate va întâmpina muncitorul, care se va duce dela un institut mai mic la altul mai mare, sigur, cu aceea deosebire, că aici iscodirile vor fi mai perfecte.

Făcându-se deosebirea în clase a institutelor noastre și dându-se instrucțiuni amănunțite referitoare la felul și numărul registrelor singuraticilor clase, la modalitatea, după care se vor efectua lucrările în acele registre etc., va dispărea în mare măsură aceea orbecare introductivă. Vorba, că cutare „are praxă“ va însemna mai mult decât însemnă astăzi. Un funcționar străduitor mai mult se va putea apropia de puțința de a munci cu bun spor la oricare institut financiar de al nostru.

Dar chiar și pentru revizorii experți va rezulta multă ușurătate. Căci ei vor avea cărări oabile, pe cari pot ajunge repede la convingerea despre corectitatea sau incorectitatea administrației unui institut. Pe când altfel pot ajunge numai cu mult încunjur la aceea convingere, ba adeseori se pot ivi și dispute asupra corectității unei operațiuni etc.

*

Avantagioase mi-se par rezultatele uniformizării și din punctul de vedere al costului registrelor, felurilor blanchete și a utensiliilor necesare în administrație.

Dupăcum am amintit, azi fiecare institut își face registre, blanchete etc. după priceperea funcționarului, izolat în timp și spațiu, — căruia îi e incredințată conducerea. Din când în când mai adaugă, mai modifică câte ceva, dupăcum îl taie capul.

Ain arătat apoi în trecut, că în „Solidaritatea“ sunt intrunite, așa zicând, cele mai perfecte experiențe din domeniul băncilor noastre.

Admițând acum, că „Solidaritatea“ a editat instrucțiunile necesare, pe cari le-au primit cu bunăvoință funcționarii tuturor institutelor noastre, credem a fi învederat, că mai curând sau mai târziu la toate institutele se vor introduce registrele, blanchetele și utensiliile, formulate, respective recomandate de „Solidaritatea“. Fiind lipsă de oarecare modifi cațiuni, conform experiențelor din viitor sau conform prescrierilor legii, pe aceste modifi cațiuni le va face „Solidaritatea“ cu toată prudența cuvenită și le va transmite tuturor institutelor. Nu mai începe apoi îndoială, că registrele, blanchetele etc. formulate de „Solidaritatea“ vor fi cu mult mai superioare, decât cele formulate de singuratici.

Ajungând în nizuințele noastre spre uniformizare la punctul, ca toate băncile să introducă registrele etc. recomandate de „Solidaritatea“: nu vedem nici o piedecă, ca „Solidaritatea“ să și comande, direct, toate registrele, blanchetele etc., de cari să se folosească băncile în administrație.

Se știe, că orice firmă îți vinde mai ieftin, dacă comanzi o cantitate mai mare de marfă. În loc de a comanda fiecare institut, à parte, un registru și 1000 blanchete, va comanda „Solidaritatea“ bunăoară 160 registre și 160,000 blanchete. Se va obține deci un preț cu mult mai redus.

Nu trebuie să pierdem din vedere nici faptul, că azi 160 de institute comandă à parte 160 de registre în 160 de forme. Prin urmare firma, care ne providește trebuințele noastre în aceasta privință, are de 160 de ori mai mult de lucru, decât cum ar avea conform

celor contemplate mai sus. In cazul din urmă se va reduce lucrul firmei, ergo spesele de producțiune, deci se va ieftini marfa.

Creдем аșадară, că in liniamente generale s'a făcut plauzibilă ieftinătatea, ce va urmă din uniformizarea administrației. La amănunte se mai poate discută și combină.

Nu putem trece însă din acest prilej peste un alt moment de deosebită importanță in economia noastră națională, „un vis neimplinit“ al artei noastre tipografice.

Am auzit dese plângeri că institutele noastre financiare nu sprijinesc deajuns întreprinderile noastre tipografice, ei dau banii noștri — străinilor. Atins de aceste plângeri, am comandat odată unele registre mai mici la o tipografie românească. Ne cade greu să o spunem, dar oricât de inoportun e a spune adevărul asupra neputinții noastre românești, trebuie să constatăm, că registrele comandate, ca preț sunt mai scumpe, iar ce privește calitatea cu mult mai inferioare celor comandate la străini. Arta noastră tipografică nu e capabilă deci să ne satisfacă trebuințele de aceasta natură. O știm cu toții, dar din diferite considerații nu o prea dăm pe față.

După aceasta intercalare revenim a ne exprima nădejdea, că concentrându-se toate comandațiile noastre la „Solidaritatea“, aceasta la rândul său poate va isbuti să impace plângerile tipografilor cu trebuințele noastre. Căci dacă 160 de institute financiare stau ca sprijin la spatele unei tipografii: par'că nu ne-am putea închipui, ca aceasta tipografie să nu ajungă la posibilitatea, să ne furnizeze lucru tot așa de bun și cel puțin tot așa de ieftin ca și o tipografie străină. Iar dacă ar putea-o face, ar fi un păcat al economiei noastre naționale, să nu aflăm soluția potrivită.

Puțină meditație asupra acestei chestii, in orice caz, poate să fie de folos. *Sic cogito.*

La cazul dela „Banca populară fiumană“.

La 11 August a. c. — aproape întocmai ca și in iarna trecută la o filială a „Băncii com. ung. din Pesta“ — trei răufăcători, au intrat pe la orele 10 din zi cu revolverele in mâni in localurile „Băncii populare fiumane“ (Banca populară fiumana), au împușcat mortal pe directorul băncii, au amenințat cu moarte pe ceilalți funcționari și luând mai multe zeci de mii de coroane din cassele băncii, au dispărut.

Făptuitorii azi sunt deja prinși cu toții, dar faptul in sine, brigandajul acesta modern, repetat in timpul din urmă, de câteva-ori in țara noastră, rămâne.

Rămâne înainte de toate, ca o hoție pe cât de îndrăsneată, pe atât și de modernă, de nouă. Atât la filiala „Băncii com. ung. din Pesta“ — in iarna trecută — cât și cu alte ocazii mai mici, și acum și la banca amintită din Fiume, tâlhăria s'a săvârșit ziua, înainte de ameazi, când activitatea unei bănci e in plină putere și când e cea mai mare circulație cu clientela.

Se vede, că toate aceste hoții moderne au fost mult și bine studiate de mai înainte. Și deoarece, chiar și pentru cei mai meșteri spărgători de astăzi e cam greu, cu paza ce este introdusă astăzi la bănci, a pătrunde noaptea neobservați in bancă și afară de aceasta, de multeori o noapte e prea scurtă pentru a sparge cassele wertheimiane, pancerate cu cuirasse de oțel, ori safe-depozitele din cel mai tare metal, inchise in ziduri puternice, — ei au început altfel.

Acești indivizi, cum am mai amintit, bazați pe o îndrăsneală foarte mare, au pătruns ziua, in ameaza mare, fără indoială, că pe baza unui oarecare studiu de mai înainte, au incuiat ușile, au amenințat, ba cum a fost cazul dela „Banca com. ung. din Pesta“ din iarna trecută, au tăiat și sârmele dela telefon, ca nimeni să nu poată comunica cu cineva de afară și au luat până și banii de argint și aramă din cassele de fer.

Au devenit un fel de „specimene“, un fel de hoții „par excellence“ fapturile acestea repetite in timpul mai recent in mod atât de îndrăsneț cu deosebire in țara noastră, in urma cărora fără indoială organele administrative, s'au și gândit la o măsură de împedecare a lor. Și in consecință, prefectul poliției din Budapesta a lansat un apel către direcțiunile băncilor de acolo prin care insistă, ca fiecare funcționar de bancă să aibă de acum înainte un revolver încărcat in cutia mesei lui, pe care să-l poată folosi la vreme de nevoie, in mod de legitimă apărare.

Și până astăzi multe bănci din Budapesta au acceptat această modalitate, iar gazetele de acolo au făcut propagandă, ca intrucât se poate, să urmeze acestora și băncile din provincie.

Că va succede neconditionat ori nu acest metod de apărare la o nouă eventualitate, nu se poate ști, dar la tot cazul e mai bine, cu această măsură de precauție, decât fără ea.

In America-de-Nord, la câteva bănci mari, la intrare stau 2—3 detectivi, cari nu lasă să intre pe nimeni, care nu se poate legitimă deajuns.

Dar aceste măsuri nu se pot recomanda ori-și-unde și la orice fel de bancă ori filială de bancă, deoarece nu orișicare dispune de atâtea mijloace.

Și ca să trecem acum in mod special și la băncile noastre românești de aici, fără indoială că modul de apărare recomandat de poliția din Budapesta le-ar putea fi de folos, la caz de nevoie și lor. Nu se poate ști, nici prevedea, ce surprize ne pot veni și nouă, într'o zi. Și mai cu seamă pentru băncile mai mici — cum e cazul la cea mai mare parte a băncilor noastre — unde de multe-ori numărul funcționarilor e redus, ba de tot redus, ar fi chiar de dorit introducerea acestui metod defensiv.

Și apoi, pentru împedecarea unor eventuale cazuri ca cele descrise mai sus, ar mai fi de recomandat băncilor noastre, cu deosebire celor mai mici, la cari se și poate mai ușor, să nu țină niciodată vreme mai îndelungată sume mai mari de bani in cassele lor de fer, ceea-ce știindu-se încă va ține departe de ele pe răufăcători, cari pentru sume mai mici de regulă, nu riscă a fi descoperiți sau chiar prinși.

(Timișoara).

Stelian Russu.

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiu, 2 Septembrie 1909.

Situația pieții internaționale este aproape ne-schimbată. Cererile de numărare s'au mișcat între aceleași margini ca și in anul trecut. Discontul particular a scăzut in London cu $\frac{1}{8}\%$ la $1\frac{7}{16}\%$. Numărul a fost abundent mai ales in Paris, de unde s'a oferit și pe alte piețe. In Berlin s'a urcat discontul particular până la $2\frac{3}{8}\%$, iar numărul pe termen scurt s'a negociat cu $3\frac{1}{4}\%$. Este însă speranță că in câteva zile etalonul iarăș se va reduce la nivelul de mai înainte.

Pe piața internă ultimo a fost foarte animat, fără însă a produce vre-o incurcătură. Cererile au fost în parte satisfăcute de Banca Austro-Ungară, în parte de celelalte institute din capitală. Totuși s'au prezentat Băncii de emisiune la centrala din Viena numai în cele 2 zile ultime material de escont în sumă de 77 milioane K, după subtragerea scadențelor acoperite. Astfel cererile de ultimo pentru monarhia întreagă se evaluiază la 150 milioane K. Considerând că Banca dispunea la 23 August de 215.7 milioane K bilete libere de dare, se crede că rezerva va fi scăzut la aproximativ 70 milioane K, pe când în anul trecut Banca ajunsese cu 36 milioane K în dare. În săptămâna aceasta s'au cumpărat și furnizat Băncii Austro-Ungare 705,000 funți aur din London. Discontul particular notează în Viena neschimbat $3\frac{5}{8}\%$.

CRONICA.

Două însoțiri noue de economi de vite s'au înființat nu de mult în *Petroșnița* (com. cu 1100 loc. în Caraș-Severin) și în *Sângeorgiul-român* (comună cu 3320 loc. în B.-Năsăud). Ambele urmăresc scopul de a ridica economia de vite din comună, arândă în comun pășuni, a împărți între membri vite de prăsilă bune și a-și asigura vitele.

Direcțiunea însoțirii din *Petroșnița* se compune din următorii: Ilie Popoviciu, Victor Stoichescu, Ioan Cristoi și Simion Băcilă.

În direcțiunea însoțirii din *Sângeorgiul-român* sunt următorii: Aurel Chintăan, Ilie Marius, Alex. Marcuș, Procopiu Buia, Simion Alexi și Alex. Pop.

Primirea în școala de măestrii de pivniță. Direcțiunea cursului de măestrii de pivniță din Budafok, publică concurs pentru primirea în acest curs, care începe la 1 Octombrie a. c. și ține până la 31 Decembrie 1910. Scopul cursului este de a crește măestrii de pivniță cu pregătiri temeinice, atât teoretice, cât mai ales practice, pentru manipularea rațională a vinurilor. Cursul este *gratuit* și elevii săraci și cari dovedesc progrese bune primesc și stipendii. Condițiile de primire sunt: absolvarea școlii de viieri de 2 ani, constituție fizică tare, atestat de moralitate și la minoreni învoirea părinților sau a tutorului, că în caz de primire elevul nu va părăsi școala în cursul anului. Cererile trebuie înaintate până la 10 Septembrie a. c. la direcțiunea școlii de viieri, la care reflectantul a primit absolutiv.

BIBLIOGRAFIE.

Un cuvânt către viitorii preoți și învățători de prof. *Aurel Bratu*, Sibiu. Tipografia arhidiecezană 1909.

Discursul ocazional dela încheierea anului școlar la seminarul „Andreian”, publicat în Revista noastră și prin care autorul îndeamnă pe viitorii preoți și învățători la îmbrățișarea tovarășilor de tot soiul a apărut acum și în broșură separată.

Sumar.

„Raiffeisenianele.” trebuiesc impedeate în formarea lor. — Trei ani de politică agrară. — Înlesnirea și ieftinirea administrației prin uniformizarea ei. — La cazul dela „Banca populară fiumană”. — *Revista financiară*: Situațiunea. *Cronică*: Două însoțiri noue de economi de vite, Primirea în școala de măestri de pivnițe. — *Bibliografie*: Un cuvânt către viitorii preoți și învățători.

Aviz.

E lipsă de un **contabil bun** cu praxă generală, la banca care se înființează în **Gherla** (Szamosujvár) sub firma „**Concordia**”.

Sunt rugați acei domni contabili, cari reflectează la acest post, să binevoiască în timpul cel mai scurt, mai târziu până în 20 Septembrie a se adresa cu rugarea lor la adresa următoare: „**Ioan Georgiu** canonic în **Szamosujvár**”, comunicând în ea datele personale, serviciul de până acuma și condițiunile pe lângă cari sunt aplicați a primi postul amintit.

Fundatorii «Concordiei».

Nr. 139 (1—3)

„**TĂRNĂVEANA**”, inst. de credit și econ. în Sighișoara.

CONCURS.

„Tárnăveana”, institut de credit și economii, societate pe acții în Sighișoara (Segesvár), publică concurs pentru ocuparea unui post de **practicant**, dotat cu salariu lunar de K 70.

Dela reflectanți se recere documentarea absolvărei vre-unei școale comerciale superioare prin atestat de maturitate. Ceice posed pe lângă limba română și cea germană vor fi preferiți.

Postul e de ocupat în 15 Octombrie a. crt. st. n., iar rugările sunt a se înainta la direcțiune până cel mult la 1 Octombrie.

Sighișoara, la 20 August 1909.

Nr. 138 (1—2)

Direcțiunea.

Societatea de asigurare „Dunărea”.

Fondată la 1867. ★ Fonduri de garanție K 33,928,000

Centrala în Viena: ———

◆ Agenturi generale în Sibiu și Brașov ◆

la

„**Albina**” inst. de credit și de economii.

„Dunărea” se ocupă cu:

Asigurări contra focului, a pagubelor de grindină, contra infrației (furt prin spargere), asigurări de sticle la galantare, de transport, precum și cu *asigurări asupra vieții* și de rente, sub cele mai culante premii și condițiuni. Asemenea se fac asigurări pentru cazuri de accidente prin societatea de asigurare pe acții „*Danubius*” fondată sub egida societății „Dunărea”.